

بر آمدن صنعت مُد در دوران پهلوی

یکی از موضوعات حائز اهمیت در دوران تاریخی حکومت پهلوی در ایران، بررسی جلوه‌هایی از تجدد و نوگرایی است که بر بخش‌های بسیاری از جامعه نفوذ یافته و اصلی‌ترین شاخه آن را می‌توان به مبحث مد و پوشاک در دوران مذکور تعمیم داد. در نتیجه دگرگونی‌های اجتماعی، پوشاک مردان و زنان ایرانی دچار تحولات عمده شده که به نوعی متأثر از ژورنال‌های اروپایی و لباس مردمان غربی بوده است.

اگر بخواهیم تعریف مختصری از واژه «مد» ارائه دهیم، می‌توانیم به سخن «بدرالملوک بامداد» در کتاب «خانه‌داری» اشاره کنیم «مدر را تغییراتی می‌گویند که بشر برای راضی کردن حس تنوع‌دوستی خودش در لباس و اسباب خانه می‌دهد.» در دوره پهلوی انواع ژورنال‌ها از مزون‌های اروپایی به‌ویژه فرانسوی، به دربار ایران راه پیدا کرد که در ابتدا صرفاً مورد توجه خانواده سلطنتی و عده‌ای از اشراف قرار گرفت. در دوره پهلوی اول، سبک پوشش به شکل نخستین نوع از لباس زنان اروپایی شامل «میدی»، لباس یک تکه بلند و فاقد هرگونه برش در کمر بود که در دو نوع جلو باز و جلو بسته مشاهده می‌شد.

کمربند نازکی از پارچه روی کمر، یقه لباس‌ها به شکل جلو بسته و گرد، حالت V کوچک یا کراواتی بود و در این زمان بانوان عموماً مانند آقایان کلاه به سر می‌گذاشتند. اما در دوره پهلوی دوم و در

دهه‌های مختلف، تغییرات چشمگیری در دوخت لباس‌ها مشاهده شد که کاملاً برگرفته از صنعت مد کشورهای غربی است و بسته به تغییرات آنها، در ایران نیز انتخاب نوع لباس‌ها با تحولاتی همراه شد. یکی از مدل‌های پوشاکی که مورد توجه قرار گرفت «مانتو» بود که در طرح‌ها و سبک‌های زمستانی مثل پالتو رواج پیدا کرد.

مد و سبک لباس در دهه ۱۳۲۰ چه در اروپا و چه در ایران، استفاده از دامن‌های چین‌دار و پلیسه بود که قد آن تا زیر زانو ادامه داشت و اغلب بدون جوراب یا جوراب‌های نایلونی مورد استفاده قرار می‌گرفت. شانه‌های لباس‌ها پهن‌تر و از اپل در دوخت سرشانه لباس استفاده شد.

یقه‌های انگلیسی، مولفه اصلی کت و شلوارها یا پیراهن‌های دهه ۲۰ به شمار می‌روند. البته در این دهه نکته حائز اهمیت این است که هنوز اقشار متوسط مردم به دلیل مشکلات اقتصادی توان پوشیدن لباس‌هایی طبق مد را نداشتند و صرفاً طبقه‌هایی خاص از این سبک پوشش پیروی می‌کردند. در دهه ۱۳۳۰ شاهد نقش پررنگ و موثر مجلات و روزنامه‌ها برای ترویج لباس‌های غربی هستیم که قشر زیادی از جامعه تحت تاثیر این مجلات به سمت تغییر سبک پوشش روی آوردند.

البسه رایج در آن دهه بیشتر لباس‌هایی با یقه‌های باز و دکلته بود. دامن‌ها به دو دسته پرچین، نیم‌کلوش

و دامن‌های تنگ و بدون چین تقسیم شدند. آستین لباس‌ها اکثراً کوتاه و تمایل به لباس بدون آستین بیشتر شد.

اپل در سرشانه لباس از بین رفت و بیشتر به نشان دادن شانه‌های طبیعی روی آوردند. در دهه ۱۳۴۰ خورشیدی، به دنبال رشد اقتصادی و بهتر شدن اوضاع گروه‌های بیشتری از جمعیت شهری و همچنین توسعه ابزار تبلیغاتی مثل مجله‌ها و تلویزیون، اکثر مردم عامه نیز امکان تبعیت از مدهای اروپایی را داشتند.

سبک پوشش این دوره به شکلی بود که دامن‌های زیر زانو جای خود را به دامن‌های کوتاه تنگ داد و تاکید بر برهنگی پا بیشتر شد.

برش‌های اضافی از لباس‌ها حذف و استفاده از لباس‌های ساده و کوتاه به همراه آستین‌های حلقه‌ای رواج بیشتری یافت. در زمینه آرایش و خودآرایی نیز آرایش چشم و داشتن موی کوتاه یا جمع شده در بالای سر، مورد تاکید و توجه بیشتری قرار گرفت. به نوعی، پوشش این دوره متأثر از دهه ۶۰ میلادی در آمریکا و اروپا بود که از طریق شوهای تلویزیونی، موزیک ویدئوها و فیلم‌های سینمایی به صنعت مد ایرانیان وارد شده بود.

دهه ۱۳۵۰ گرایش به تقلید از بازیگران و خواننده‌های محبوب که تابع سبک مدل‌های اروپایی بودند، بسیار به چشم می‌خورد. تفاوت عمده‌ای که در پوشش این دوره با دوره‌های دیگر وجود داشت، استقبال بانوان مانند آقایان، از شلوارهای جین دمپا گشاد بود. بلوزهای تنگ، پولیورهای رنگی و یقه‌دار، پوشیدن لباس‌های بسیار رایج، به‌ویژه شلوار و کت‌های جین در آن دوره رواج داشت. رسانه‌ها و جریان متفاوت موسیقی و فیلم اثر چشمگیری در تغییر سبک پوشاک مردم این دوره داشتند.

البته نباید نقش درباریان و اشراف را در شکل‌گیری این جریان مُد نادیده گرفت. این گروه تماماً به استفاده از برندها و آرایش‌های اروپایی روی آوردند و در اکثر مراسم، با پوششی از برترین برندهای اروپایی ظاهر می‌شدند.

منبع: درفش، گاهنامه انجمن علمی تاریخ دانشگاه شهید بهشتی تهران